

Tinódi Sebestyén címeres nemes levele.

Tinódi Sebestyén, a XVI. század hírneves lantosa élete története kevésbé ismeretes. Nem tudjuk hol született, azt sem, hol halt meg, jóformán csak annyit tudunk róla, hogy históriás énekeivel „aere perennius“ emléket emelt magának s a magyar vitézi életnek. Annál inkább érdekes minden új adat, mely élete történetére némi világot derít.

Egy ilyen nagyérdékű adalék került napfényre e nyár folyamán Marosvásárhelyt a pálosi Donáth család levelei között, özv. Csiszér Albertné tulajdonában: Tinódi Sebestyén eredeti, sajátkezű folyamodványa magyar nemességért és címérért — és Ferdinánd király nemesség és címér adományozó levele, melyben az ő magyar költészetét magasztaló szavak kíséretében ugyanazt a címet adományozza a hírneves lantosnak, melyet ő maga kért és folyamodványa mellé tollrajzban mellékel.

A címér ugyanaz, melynek képe Tinódi „Kroniká“-ja Kolozsvári 1554-iki kiadása végén látható s melyet onnan Beöthy Zsolt „A magyar irodalom története“ I. k. 230. lapján 1896-ban s Szilágyi Sándor „A magyar nemzet története“. V. k. 488. lapján 1897-ben kiadott. Ők még nem tudhatták, hogy ez a „Kronika záróképe“ tulajdonképen Tinódi nemesi címere s egyszerűen „Tinódi Sebestyén jelvénye“ címen közlik az érdekes — beszélő címért.

A címér valósággal „beszélő címér“, a mennyiben Tinódit, mint harcban megsebesült vitézt és mint lantost jelképezi. A címér ugyanis hosszában hasított (két mezőre osztott) paizsf ábrázol, melynek jobboldali vörös mezejében kardot a markolat felett tartó kar, baloldalt pedig kék mezőben lantot tartó kéz látható. Tinódi tudvalevőleg balkarján (talán kezén) megsebesült s ezt látszik jelképezni a meztelen kardot a *markolat felett* tartó kép s a másik

kép a *lantot* ábrázolja, a mivel ő országos hírnevet szerzett s a mivel a nemességet és címert is kiérdemelte.

A címeres nemes levél magasztaló szavakkal ad ennek kifejezést, midőn elmondja, hogy az isteni gondviselés különbözőkép osztja szét a halandók közt az ő adományait, némelyeket észszel, másokat karddal, sokakat művészettel enged kitűnni és nagyot alkotni. „Téged Sebestyén — úgymond a nemes levél — Isten, a természet alkotója azzal áldott meg, hogy az éneklés művészetével és a történeteknek *magyar nyelven* ékes versekbe foglalásával minden kortársaidat felűlmultad“.

A magyar historiás énekekért fordul tehát a királyi kegy ő felé, a ki „bár tisztességes és nem megvetendő szülőktől származott, de a kik a polgári sorsból nem emelkedtek ki és a nemesség fényére nem jutottak el“. Költői érdemeiért őt és érette fiait *Farkast, Sándort, Károlyt* és leányait *Margitot* s *Juditot* megneemesíti, adván nekik kegyének fényesebb jeléül a fennemlített, a nemes levélben körülírt címert, mely felett zárt sisak és azon ugyanolyan kardot a markolat felett tartó kar emelkedik.

A nemeslevélen a címér nincs kifestve, bár a szövegben a szokott forma szerint az áll, hogy „festő keze és művészete által van a címér rajta ábrázolva“. Ez tudvalevőleg igen sok címeres levélről hiányzik s csak a helye van meg, mint itten is, de a költéséges címér kifestés nélkül.

A címeres nemeslevél 1553 aug. 25-én kelt Bécsben. Egy évre rá 1554-ben Tinódi rányomatja Kolozsvárott „*Cronica*“-ja utolsó lapjára s a krónikát Ferdinánd királynak ajánlja, hogy háláját a kitüntetésért lerójjá. Lehet, hogy e kitüntetés adta meg az impulsust arra, hogy munkáit egy kötetbe összegyűjtve kiadja s azzal királyának és nemzetének kedveskedjék.

Nem érdektelen kérdés, hogy miként maradt a különben Kassán lakó s Erdélybe krónikája nyomtatása végett jött Tinódi nemeslevele Erdélyben? Nem lehetetlen, hogy ő maga is Erdélyben halt meg, mert, „Tinódinak ezután nyoma vész; haza ment-e, útközben, vagy otthon halt-e meg, nem tudjuk“. ¹ Lehetséges, hogy fia Sándor révén került ide, ki a lázadó Békés követé volt

¹ *Beöthy*: A magyar irodalom története. I. k. 214 l.

a portán s a szentpáli esata után a győztes Báthorynak kiadatván, Déván kivégeztetett. (Bethlen F. II. 386.)

Bár hogyan történt: örvendetes, hogy az érdekes nemeslevél napvilágra került s kívánatos volna, hogy az további megőrzés végett valamely nyilvános levéltárba helyeztetnék.

Sz. I.

I.

Tinódi Sebestyén folyamodványa I. Ferdinánd királyhoz magyar nemesség és czímer adományozásáért (1553. elején).

Sacratissima Regia Maiestas, ac Domine Domine mihi clementissime!

Suplico S. Maiestati Vestrae humillime, dignetur Maiestas Vestra S. haec armorum insignia unacum nobilitate mihi et universis haeredibus meis, inter caetera sua beneficia clementer conferre. Quod omni fidelitate Maiestati Vestrae semper ad finem usque vitae meae, pro parte mea virili reservare studebo.

Gratosum responsum exspecto a Sacratissima Maiestate Vestra.

V. S. M.:

humilis subditus:

Sabastianus Litteratus de Thynod.

Kívül: Supplicatio Sabasthiani Litterati de Thynod.

(Mellékelve egy czímer-rajz, mely azonos azzal, a mely a Tinódi „Croniká“-ja kolozsvári 1554. kiadványa végén látható s melyet Beöthy „A magyar irodalom története“ I. k. 230 l. és a Millenniumi Történet is közöl).

(Eredetije özv. Csizsér Albertné úrnő birtokában, Maros-Vásárhelyt.)

II.

Tinódi Sebestyén czímeres nemes levele, melyet I. Ferdinánd királytól nyert 1553. aug. 25-én.

(Nos) Ferdinandus Divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Boemiae, Dalmatiae, Croatiae, Selavoniae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque etc. Rex, semper Augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, marchio Moraviae, dux Luxemburgae, ac superioris et inferioris Silesiae, Virtembergae et Thekae etc., comes Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiae, landtgravius Alsatae,

marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum, Burgoviae, ac superioris et inferioris Lusatae, dominus Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis et Salinarum etc. Tibi fideli nostro nobili *Sebastiano Literato de Thynod* salutem et gratiae nostrae incrementum. Libenter maiores nostros clarissimos principes his potissimum rebus imitamur, quae publice prosunt, quaeque ad virtutem et honores ac ideo merito pro se quisque enitatur, ut quam probatissimum, acceptissimumque principi suo exhibere se queat, unde demum laborum suorum digna praemia reportare possit. Ac prout Deus optimus maximus varie dona sua distribuere mortalibus solet, aliis quidem consilio, aliis armis, multis ingeniosa operum fabricatione, nonnullis vero ingenii dexteritate, vel in dicendo, vel in rebus praecellere gestis, aeternae memoriae prodendis, excellere dat, ut sic varie donis partitis societas humana rectius pulchriusque conservetur: Te vero *Sebastiane arte canendi, historiarumque lingua Hungarica in Rythmos eleganti compositione, author naturae Deus, reliquis tuae aetatis et conditionis hominibus praestare concesserit*, intelligamusque te honestis quidem et nequaquam poenitendis ortum parentibus, sed qui conditionem civilem egressi non sint, neque ad Nobilitatis lucem pervenerint; nolimus tibi, tuisque imitatoribus honorum stimulos deesse, imprimis uti meritis es, te, et propter te *Wolfgangum, Alexandrum, Carolum, Margaretham, et Judith* filios et filias tuas, ex ignobili statu eximimus, in verorumque Regni Hungariae Nobilium ordinem, et numerum regia nostra autoritate cooptamus, recipimus et aggregamus. Utque haec nostra in te benignitas illustrior, ac magis nota omnibus esse possit, haec Nobilitatis insignia tibi et per te soboli tuae praefatae, haeredibusque et posteritatibus vestris universis damus: in scuto dextra parte rubeo, sinistra vero ceruleo coloribus distincto, parte rubeo manum ceruleam hominis frameam nudam supra manubrium comprehensam, in cerulea vero parte scuti lutinam sive testudinem crocei coloris; scuto galea militaris diffusis laciniis ac variegatis imposita est, unde manus nudum gladium supra manubrium comprehensa eminent, quae admodum haec in capite praesentium literarum arte et manu pictoris, propriis et accomodatis coloribus sunt expressa. Annuentes et concedentes tibi *Sebastiano*, ac per te filiis et filiabus tuis praefatis, haeredibusque et posteritatibus vestris universis, ex nostra scientia certa et animo deliberato, ut tu, filiique tui, atque haeredes et posterius universi, praetaeta arma seu Nobilitatis insignia more aliorum Nobilium Regni nostri Hungariae armis utentium, a modo imposterum, ubique, in praeliis, hastiludiis, torneamentis, duellis, monomachiis, ac aliis omnibus exercitiis nobilitaribus et militaribus, necnon sigillis, vexillis, cortinis, annulis, aulaeis, domibus et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus, sub mere et sincere Nobilitatis titulo, quo te, tuosque praenominatos filios et filias

ab universis et singulis, cuiuscunque conditionis, dignitatis, status et praeceminentiae homines existant, insignitos dici, nominari, teneri et reputari volumus, ferre et gestare, omnibusque et singulis honoribus, graeciis, privilegiis, indultis, libertatibus, praerogativis et (im)munitatibus, quibus caeteri veri Nobiles, milites et militares homines praefati Regni nostri Hungariae aut alii armis utentes, quomodolibet consuetudine vel jure usi sunt et gausi, uti, frui et gaudere possis et valeas, imo aggregamus, annumeramus, adscribimus, damus, annuimus et concedimus. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam has literas nostras secreto sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur, pendenti communitas, tibi praefato *Sebastiano*, tuisque haeredibus et posteris universis duximus dandas et concedendas.

Datum per manus reverendissimi in Christo patris domini Nicolai Olahi, archiepiscopi ecclesiae Strigoniensis, eiusdem loci comitis perpetui, primatis Hungariae, legati nati, summi et secretarii et cancellarii, compatris nostri syncere dilecti, in civitate nostra Vienna Austriae, vigesima quinta die Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, regnorum nostrorum Romani vigesimo tertio, aliorum vero vigesimo septimo.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus

Archiepiscopus Strigoniensis mpr.

(Eredetije özv. Csiszér Albertné úrnónél a pálosi Donáth család levelei között Marosvásárhelyt.)